

MEDEVAC, EEN SERIEUZE ZAAK !

MEDEVAC, EEN SERIEUZE ZAAK.

Medevac betekent medische evacuatie. Dit kan via de grond of zee, maar vanaf moeilijk bereikbare plekken of als er haast geboden is ligt evacuatie door de lucht toch veel meer voor de hand. Zowel in de civiele als militaire vliegwereld is medevac een begrip geworden en een zeer serieuze bezigheid, het gaat immers om mensenlevens.

MEDEVAC OP ZEE

Wie denkt aan Medevac denkt ook gelijk aan helikopters en hoewel natuurlijk ook gewone vliegtuigen worden gebruikt, zijn helikopters wel het meest voor de hand liggend en worden het meest toegepast. In principe kun je iedere helikopter die transportcapaciteit heeft hiervoor inzetten. Het geheim zit hem in de crew die hiervoor getraind moet zijn. Indien er een van te voren vastgelegde taakafspraken bestaat wordt er meestal toegepaste apparatuur ingebouwd of worden tijdens medevac operaties mobiele instrumenten gebruikt. Een goed voorbeeld is de hoist waarbij mensen vanaf de grond of vanaf een schip kunnen worden opgetild. Meestal daalt iemand eerst af om het slachtoffer te zekeren voor deze omhoog gaat. Het spreekt vanzelf dat een bemanning goed getraind moet zijn want een helikopter stil houden in de buurt van een bergwand of naast masten van schepen vraagt precisie van de piloot en is vooral in het donker een moeilijk klusje.

Er zijn hier wel wat trucjes voor te gebruiken zoals bij een redding op zee waar de helikopterbemanning eerst een assistentielijne met zandzak aan dek brengt en vervolgens iets naast het schip gaat hangen. De loodrecht naar beneden neergelaten redder kan via deze lijn naar het schip getrokken worden. Deze beoordeelt dan de situatie. Er kan een arts naar beneden komen of het slachtoffer kan direct omhoog worden gehaald met sling of brancard of tegelijk met de redder in een z.g. dubbel lift methode. Soms kan er beter op het schip zelf gestabiliseerd worden en gaat de helikopter even verderop cirkelen in afwachting van verdere actie. Bij calamiteiten op het land en als het mogelijk is land de helikopter om een arts af te zetten of gewonden mee te nemen. Boven het Nederlandse deel van de Noordzee wordt het meest de Lynx helikopter van de marine of de AB-412SP gebruikt, maar dit gaat in de toekomst de NH-90 worden.

MEERDERE SLACHTOFFERS

Een bijzondere soort medevac helikopter is de 'air ambulance' die wij als trauma helikopter kennen en die we vaker in het nieuws zien. De mogelijkheden tot medische hulp zijn dan uitgebreider en op hetzelfde niveau als een ambulance op het land. Echte evacuatie van slachtoffers gebeurt met de trauma helikopters in de

minderheid van de vluchten. Meestal gaat het er om zo vlug mogelijk medische zorg ter plaatste te hebben door middel van een mobiel medisch team (MTT) waarbij

gewonden doorgaans via een ambulance over de grond naar een ziekenhuis gaan. Er is een chirurg aan boord en er kunnen ter plekke chirurgische handelingen worden verricht. Er vliegen in Nederland vier EC-135 trauma helikopters of lifeliners bij de ANWB Medical Air Assistance. Bij grotere calamiteiten waar meerdere slachtoffers van een plek moeten worden gehaald is de transportcapaciteit van groot belang en kan hulp worden gevraagd van defensie. In ons land kan dan via het DHC een Chinook ingezet worden. In de ons omringende landen worden Sea King helikopters gebruikt (Duitsland, België, Noorwegen en Groot Brittannië), Merlins (Denemarken en Groot Brittannië) of Cougars (Frankrijk, Spanje, Zwitserland) terwijl Oost Europa nog vaak de Mil Mi-8/17 hip gebruikt. Voor de booreilanden die verspreid over de Noordzee staan zijn er aparte afspraken. De samenwerkende oliemaatschappijen hebben zelf een regeling via de Nederlandse Olie en Gas Eploratie en Productie Associatie (NOGEPA). Hierbij is het mogelijk om een grote Sikorsky S-61 helikopter in te zetten vanaf Den Helder airport. Deze kan een volledige crew van een booreiland in één keer meenemen. Er bestaat een verregaande samenwerking met de Engelsen op dit gebied met name met Bristow Helicopters die gespecialiseerd is in maritieme vluchten.

GEWONDENTRANSPORT PER VLIEGTUIG

Het spreekt voor zich dat communicatie van bijzonder groot belang is. Vaak is er haast geboden en dan moeten de opdrachten helder zijn. Vanuit maritieme gebieden wordt contact met de kustwacht opgenomen via het kustwacht centrum (KWC) te Den Helder die eenheden coördineert. Via VHF radio frequenties wordt gecommuniceerd met helikopterbemanningen. Soms zijn operaties grensoverschrijdend en dan moet men bekend zijn met elkaars procedures en ook moet het verkrijgen van toestemming om er te vliegen probleemloos verlopen. Over het verdere traject van gewonden wordt ook gecommuniceerd met de helikopter crew. Deze moet immers weten waar de patiënt het best naar toe kan worden gebracht.

Op nog grotere schaal evacueren zien we bijvoorbeeld als er repatriëring moet plaats vinden vanuit het buitenland. Ook deze vluchten kunnen onder medevac vluchten vallen als het gewonden bereft. Hiervoor stelt de luchtmacht haar transportvloot ter beschikking en zal de C-130 hercules en KDC-10 kunnen worden ingezet. Ook is er jarenlang trouw gebruik gemaakt van de Fokker 50 en Fokker 60. Voor begeleiding door medisch personeel op deze vliegtuigen, maar ook op de helikopters wordt militair geneeskundig personeel thans in dit kader getraind binnen de Operationele Groep Gezondheidszorg (OGG). De taken bestaan uit trauma opvang binnen operationele omstandigheden, het uitvoeren van luchtgewondentransport, forward en tactische rotary medevac, maar ook het opzetten van een eerstelijns geneeskundige inrichting door middel van een Gewonden Hulp Post Mobiel (GHPM). Medevac moet ook in uitzendingsgebieden kunnen worden uitgevoerd. Ook het trainen van vliegtuigbemanningen met dit concept behoort tot de taken en dus moet er geoefend worden.

OEFENING BAART KUNST

Recentelijk werd op Woensdrecht tussen 21 maart en 1 april 2011 de internationale oefening Joint Medical Modules gehouden waarbij gewonden door diverse calamiteiten op de grond moesten worden gered en door medisch personeel in een veldhospitaal moesten worden behandeld. Parallel aan deze oefening en geïntegreerd in het geheel trainden Nederland, Spanje en België samen op medische evacuaties in de lucht (Airevac) Een gewonde per vliegtuig vervoeren vraagt een bijzondere aandacht en soms snelle medische reacties. Drie dagen lang werd er geoefend in een Embraer Er-145 van de Belgische luchtmacht en een Spaanse CASA C-295M. Er werden scenario's geoefend met ploselinge hoogteverlies en drukvermindering. Drie interventie teams konden leren en afstemmen op elkaars procedures. De CASA-295 van de Spaanse luchtmacht leverde gewonden af op Woensdrecht waar militair personeel van verschillende landen de zorg overnamen en zo hun oefentraject ook konden doornemen. Frankrijk, Duitsland, Nederland en België stellen hun transportcapaciteit en dus ook inzet voor medevac beschikbaar onder commando van het Europees Luchttransportcommando (EATC) dat vanuit Eindhoven gereguleerd wordt.

DE JUISTE INSTELLING

Soms brengt het uitvoeren van medevac operaties risico's met zich mee zoals missies onder extreme weersomstandigheden of opereren in een spanningsgebied. Toch zal professionaliteit en de wil om levens te redden mensen altijd motiveren om de klus te klaren. Ook kan een beetje bravour je scherp houden zoals een cougar piloot van de Griekse luchtmacht mij ooit in het oor fluisterde; ons motto is 'only god saves more lives'. Dit motto bestond dus alleen onofficieel en was niet voor publicatie bestemd zij hij met een glimlach. Toch geeft het allesomvattend aan waar het om draait. Je bent er om de medemens te redden en daar staan maar weinig mensen bij stil. Bij het feit dat er getraind wordt voor de best mogelijk resultaten en dat er systemen bestaan die 24 uur paraat staan om in actie komen als jou leven in het geding is.

Kees Otten & Wim Das